

Sosiokulturell stedsanalyse som medvirkningsprosess - erfaringer fra Eidfjord og Florø

Sosiolog/seniorforsker Guri Mette Vestby
Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR)
Landskonferanse for stadutvikling
Florø 12.-14.oktober 2009

Fordragets innhold

- Hva er sosiokulturell stedsanalyse
- Hva ved de analytiske perspektivene og metodene som gjør at dette samtidig fungerer som medvirkning
- Hvordan medvirkning ikke bare fremskaffer kunnskap, behov og forslag
- ...men og synliggjør barrierer og forutsetninger for å lykkes i det videre arbeid
- Til slutt 10 minutter: kommentarer og spørsmål

Eksempler fra Eidfjord og Florø

- Eidfjord i Hardanger:
 - oppdragsgiver Eidfjord kommune (MD+HFK)
- Florø:
 - oppdragsgiver Sunnfjord 2020 (Flora kommune)

We'll see you in
Eidfjord!

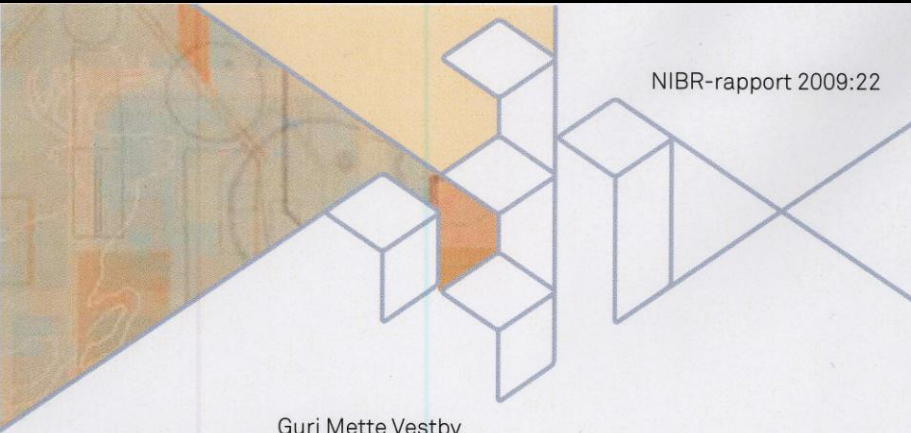
EIDFJORD

GUIDE - HARDANGER

www.visiteidfjord.no

NIBR-rapport 2009:22

Guri Mette Vestby

Stedsutvikling i Eidfjord - en sosiokulturell stedsanalyse

NIBR

Norsk institutt for by- og regionforskning

NIBR

Norsk institutt for by- og regionforskning

Florø pågår, - ferdigstilles januar 2010

Utgangspunktet for sosiokulturell stedsanalyse

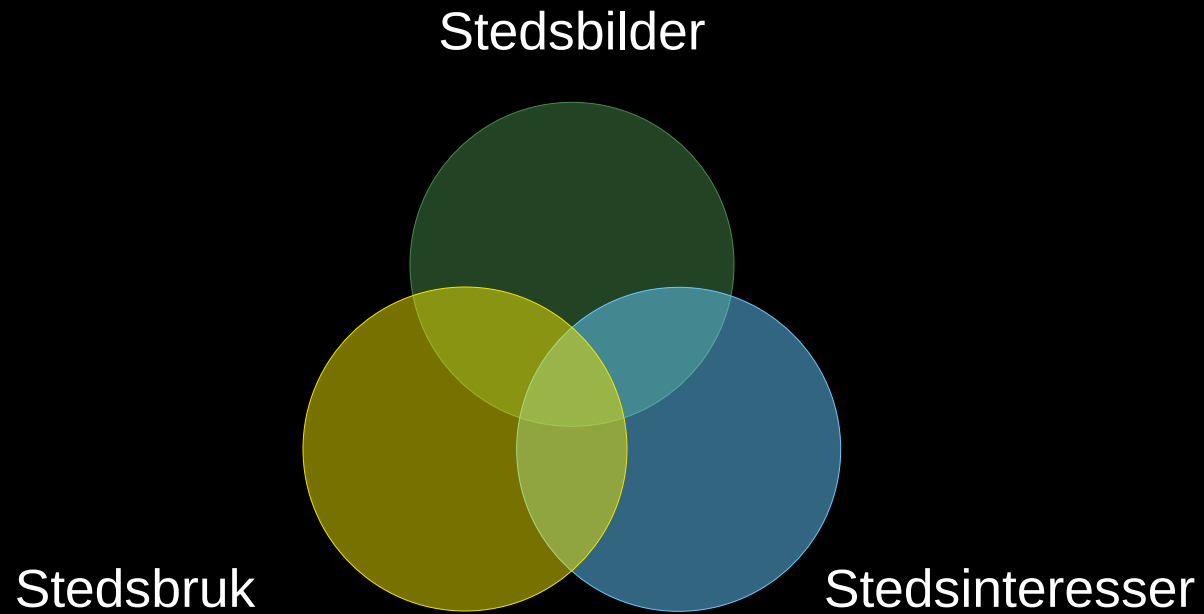
- At et sted ikke bare er et fysisk sted – og: at tiltak for livskraftige steder ikke bare kan være fysiske
- At hva som skjer – og ikke skjer – i stor grad avhenger av hvordan ulike aktører oppfatter stedet, bruker og forholder seg til det
- At sosiale og kulturelle meningsdannelser har stor betydning

Fakta og forestillinger...

- Også tilsynelatende objektive kjennetegn og særtrekk ved stedet vil fortolkes forskjellig
- ...fortolkes gjennom den enkeltes erfaringer, minner, verdier og følelser
- ...og filtreres gjennom sosial meningsdanning; samtaler om stedet; felles arbeid med stedsutvikling
- ...og seleksjon: noe inkluderes, ekskluderes, vektlegges, forstørres, ignoreres, reduseres...

Sosiokulturell stedsanalyse

- *Stedsbruk*: virksomheter, aktiviteter og funksjoner
- *Stedsbilder*: oppfatninger og forestillinger om stedet i dag og i tida framover
- *Stedsinteresser*: like og ulike interesser knyttet produkt (hvordan skal det bli) og prosess (hvordan skal vi gå fram og samarbeide)

Eidfjord innerst i Hardanger

Eidfjord: Stadutviklingskomitèens mandat

- Fysiske utforming og opprusting av sentrumsområdet
- Tiltak for å gjøre bygda mer attraktiv, få til befolkningsøkning, skape bli-lyst
- Fremme lokal kreativitet, skaperkraft, engasjement og bevisstgjøring, - gi folk mulighet til å påvirke utviklingen, ta medansvar og medstyring

NIBR's sosiokulturelle stedsanalyse i Eidfjord

- Inngikk som kunnskapsgrunnlag for Asplan Viaks fysiske stedsanalyse og forslag
- Brukes nå av Stadutviklingskomitèen til å utforme en handlingsplan for tiltak av så vel fysisk, som sosial, kulturell og informativ art

Eidfjordingenes egne forslag

1. Bevare, styrke og videreutvikle positive elementer som allerede finnes
2. Endre eller fjerne negative elementer, samt tilføre nye positive elementer
 - Fysiske tiltak og anlegg
 - Sosiale, kulturelle og informative tiltak

Florø ytterst i Sunnfjord

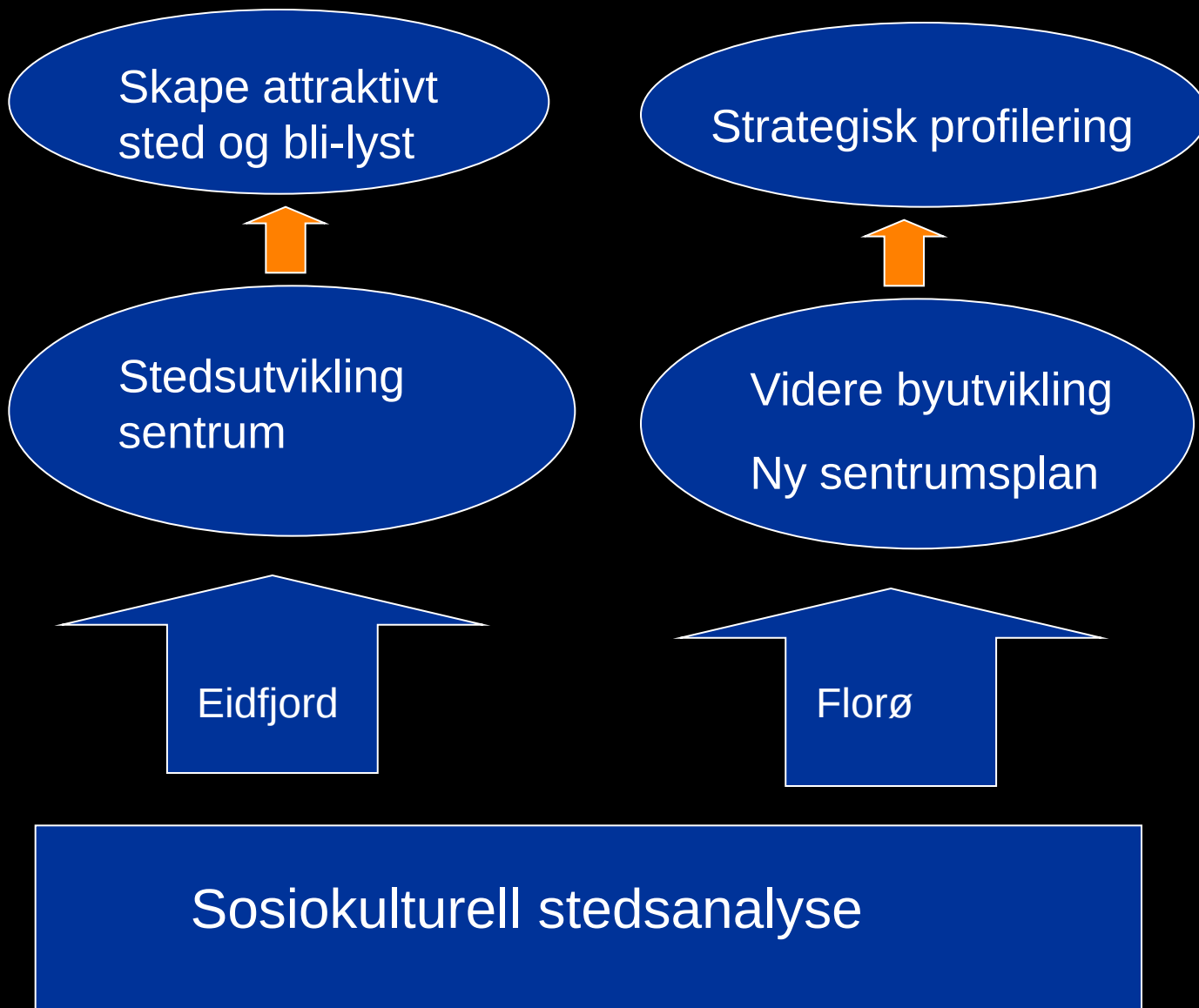

Florø: formål med satsingen

- Utvikle Florøs særtrekk og kvaliteter
- Gjøre byen funksjonell og attraktiv gjennom et områdeløft for de som bor, bruker og besøker byen
- Styrke image og omdømme
- Profilerings og imagebygging

NIBR's sosiokulturelle stedsanalyse i Florø

- Skal inngå i kunnskaps grunnlaget for utforming av ny sentrumsplan
- Skal danne grunnlag for tiltak for å styrke byens kvaliteter og særtrekk langs mange dimensjoner
- Skal brukes i det videre arbeid med omdømmebygging og strategisk profilering

Sosiokulturell stedsanalyse

- Fremskaffer et *kunnskapsgrunnlag* til bruk i
 - Planlegging
 - Stedsutvikling
 - Omdømmebygging

Basis for kunnskapsgrunnlaget er lokale aktører og lokale forhold:

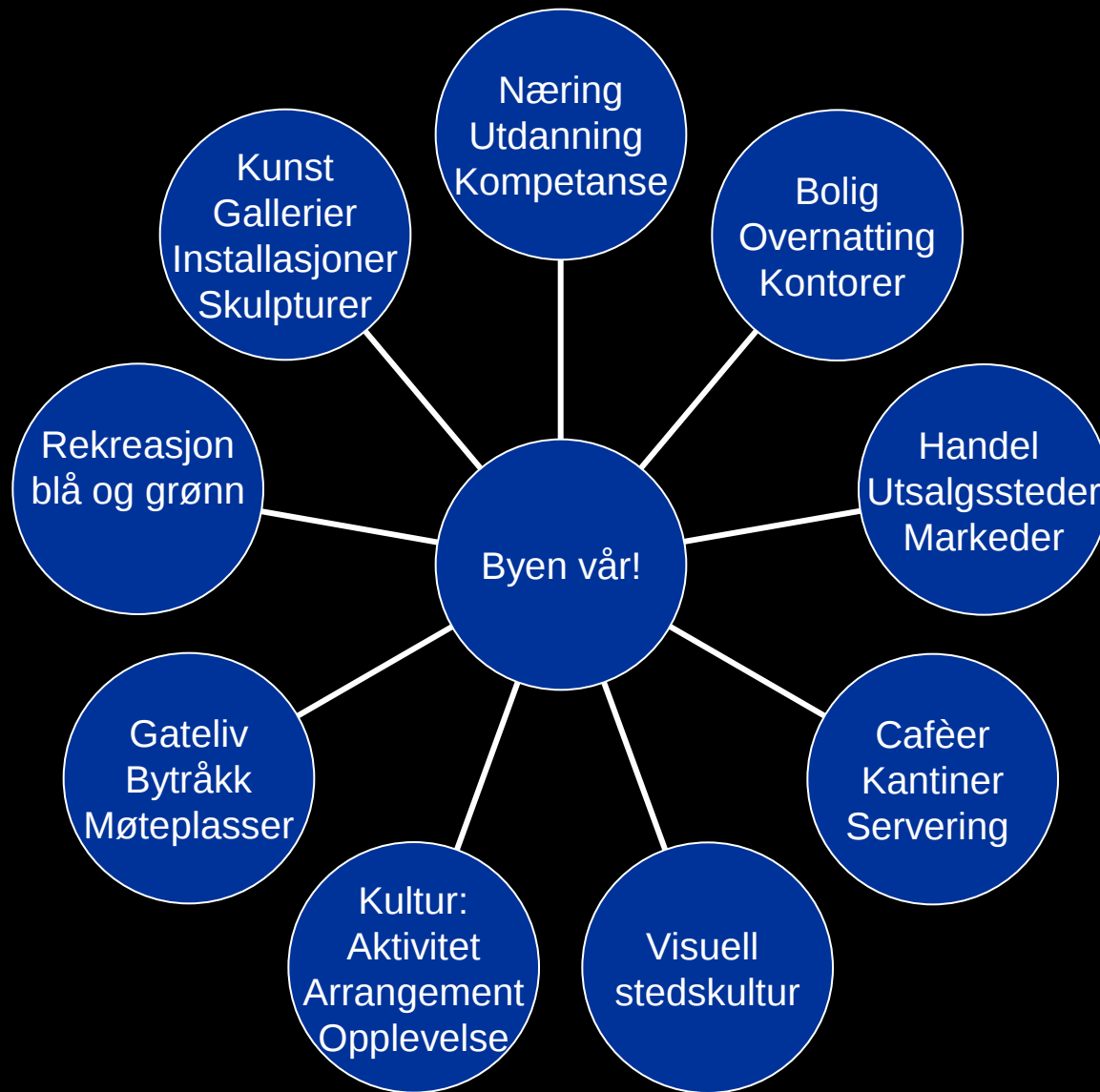
- Personlige intervjuer
- Fokusgruppeintervjuer
- Temagrupper som jobber fram forslag
- Deltakende observasjon på åpne møter
- Dokumentstudier
- Befaringer

Datainnsamling = medvirkning

- Mange og ulike aktører involveres og kommer til orde tidlig i prosessen med:
 - erfaringer, oppfatninger og forestillinger
 - forslag og tanker om utvikling framover
- Dette lokalbaserte materialet settes inn i en større helhet og analytisk sammenheng

Disse metodene bidrar også til

- en bevisstgjøring blant aktørene som er nyttig i det videre arbeidet
 - om at det er mange tema som er viktige
 - mange aktører dette er viktig for

Men bidrar også til

- en *erkjennelse* av så vel sammenfallende som motstridende interesser
- og at på tvers av alle ulikheter grunner engasjementet i hjerte for bygda/byen

Grupper som skal *velge* stedet er særlig viktige

- Ungdom
 - Unge voksne
 - Ferske tilflyttere
 - Ferske tilbakeflyttere
-
- Hva slags erfaringer, tanker og forslag har de?

Eidfjord:

en del rekrutterte tilflyttere og
livsstilstilflyttere fra utlandet

Eidfjord: tilflyttere involveres

- I kulturlivet: gis raskt bidragsytende roller
- I stedsutviklingen: verdifulle bidragstere
- Annerledes øyne og sammenlignende blikk
- Synliggjør andre behov og interesser
- ”Sosial kontrakt” for rekrutterte tilflyttere
- ...disse er mer offensive i forslag og krav

Florø: ungdom involveres

- Ungdom tenker ”barrierefrie tanker”
- Har mer ”usensurerte” blikk på byen
- Ungdom *kan* byen på en annen måte
- Gir et annet bilde av byens fysiske & sosiale landskap
- Har tanker om betingelser for å etablere seg der
- Unge voksne tilflyttere og tilbakeflyttere er verdifull ressurs her!

Meninger om mangt – ikke bare om ungdomssaker som f.eks. klubben

- Bruk både ungdom og unge voksne!
- Bruk også uformelle dialogformer!
- Bruk dem ikke bare i ungdomssaker men i by- og stedsutvikling i vid forstand!

Næringslivet involveres

- Eidfjord: avdekket sammenfallende interesser seg imellom og starter nå næringslag
- Samordne informasjon og profilering mot ulike besøkende om mulig handel, tjenester, aktiviteter, opplevelser, severdigheter
- Samordne seg som dialogpartner overfor lokale og regionale myndigheter

Næringslivet involveres

- Florø: Synliggjøring av fragmenterte aktører og interesser
- Bevisstgjøring om hva som vil være vinn-vinn-forhold
- Dreining mot større fokus på folk...ikke bare bygg, gater og anlegg (funksjoner, aktiviteter)

EIDFJORD
KOMMUNE

Eidfjord-erfaringer: makt og myndighet på dagsorden

- Slik stedsutviklingsprosess skaper forventninger til kommunen
- Synliggjør skillelinjer mellom ”de inne på kommunehuset” og de utenfor
- Prøveklut for deltakerdemokratiet: ”er det noen vits” å engasjere seg i fellesprosjektet som en stedsutvikling er? Avdekker skepsis

- Medvirkning og involvering synliggjør også
 - Motstridende interesser
 - Fragmenterte interesser

Hva skal Eidfjord være? For hvem?

Mange åpne plasser "båndlagt" for turister

Nytt nærings- og boligbygg her?

Disse metodene bidrar også til

- en *synliggjøring* av barrierer som uansett er der

Alminnelige barrierer?

- Kortsiktige enkeltbeslutninger vinner foran langsiktige helhetsvurderinger
- På hver sin tue: fragmenterte interesser og manglende samhandling og fellesinnsatser

...mer usynlige barrierer...

- Fravær av oppslutning om stedsutviklingen
 - melder seg ut av felles innsats med motstandere
 - ”det er bra som det er”
 - ”det kommer ikke til å komme noe nytt”

Når mange er med, er ikke-deltakelse en valgt rolle

...mer usynlige barrierer...

- Når politikere ikke kommer (mer) på banen
- Stedsutvikling: avhengig av visjoner!
- Stedsutvikling: avhengig av helhetstenkning!

Hvordan gå sammen om utvikling rundt det nye torget i Florø?

Florø: mange interesser knyttet til ny boligbygging

Når mange involveres...

- Synliggjøres at mange bryr seg om Florøs identitet
- ...vemodet over den tapte identiteten
- ...søken etter å skape ny identitet som ivaretar noen gamle elementer
- ...betydningen av strategisk profilering og at mange aktører bidrar i dette

Florø: mange ulike interesser rundt sjøfronten

Riving eller restaurering? Ulike interesser

Synliggjør også andre opplevde barrierer...

- ”Byråkratiske barrierer”: ”når det beste blir det godes fiende”
- Hindrer kvalitetetskrav og kvalitetssikringer nyskaping og kreative initiativ?

Florø: kystbyen uten fiskeutsalg?

Eidfjord: sjøbod, men ikke arrangert fjordfiske?

Eidfjord: mange forslag om ny bruk av Sjøbua

Eidfjord-erfaringer

- Stedsutvikling og medvirkning som brobyggende prosess mellom ”de” og ”vi”
 - mellom bygdefolket og tilflytterne
 - mellom de unge og de voksne
 - mellom næringslivsaktører og kommune
 - mellom tidligere skillelinjer i befolkningen

Stedsutvikling som brobygging: skape et *vi* her i *Eidfjord*

Eidfjord-erfaringer: stedsutvikling som brobygging

- Sosialt og kulturelt bygges et ”*vi her*” som samler folk på tvers av andre ulikheter
- Bygger sosial kapital (tillit, gjensidighet, nettverk)
- Sosial kapital: en vesentlig, men sårbar ressurs i stedsutvikling

rekreasjonsliv

arbeidsliv

livsviktig

gateliv

hverdagsliv

liv & røre

byliv

livskvaliteter

næringsliv

båtliv

reiseliv

kulturliv

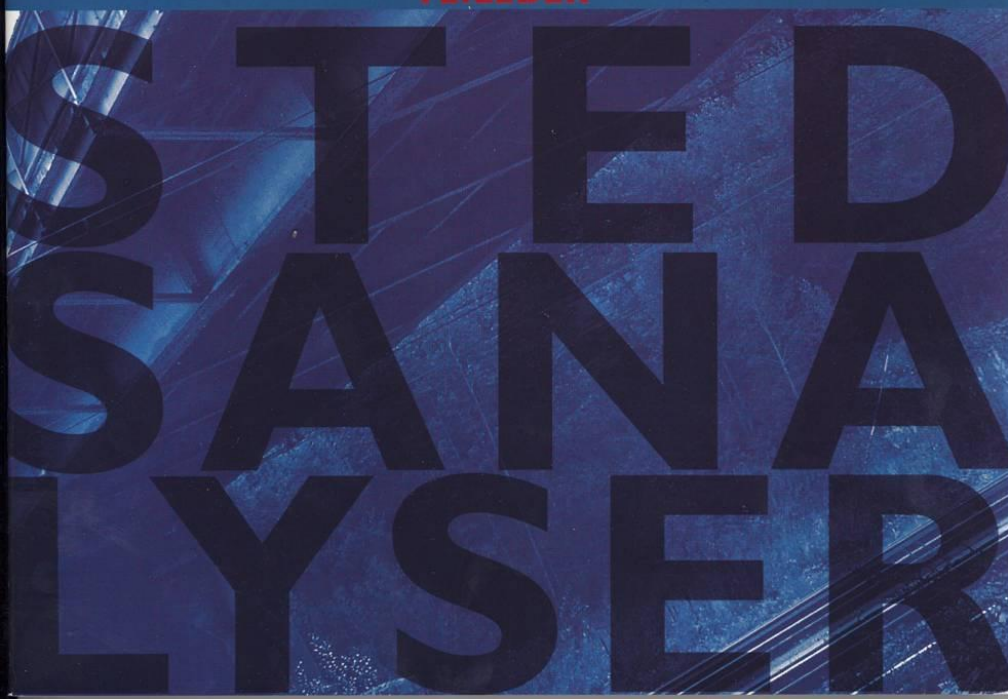
friluftsliv

ferieliv

etc. etc. etc

SOSIOKULTURELLE STEDSANALYSER
VEILEDER

www.stedsforskning.no

SOSIOKULTURELLE STEDSANALYSER	STEDSIDENTITET OG IMAGEBYGGING	PROSESSANALYSER AV STEDSUTVIKLING	BOSETTING, FLYTTING OG STEDSTILHØRIGHET	STEDS- OG NÆRINGSUTVIKLING	STEDET SOM FYSISK MILJØ
					

NIBR - Norsk institutt for by-og regionforskning